

El propassat dia 19 de maig vam inaugurar aquesta Fira mercat que ininterrompudament ha estat activa cada dissabte, inclòs el mes d'agost, tot i que inicialment havíem previst no fer-la. L'èxit ha estat total, ja que després de les primeres setmanes d'arrencada els espais estan totalment ocupats i hi ha llista d'espera per si es produeixen baixes. Hi hem vist de tot: llibres, llibres especialitzats de Terrassa, segells, monedes, antiguitats, joguets, còmics, discos, didals, etc.

Els socis paradistes interessats a participar-hi us heu d'adreçar al coordinador de la Fira mercat, el soci Josep M. Pi, al telèfon 644 377 485 o bé al correu: colleccionistesgrup-tarrassa@josoc.cat

EDITORIAL

Amb aquest butlletí informatiu comencem un nou curs i en deixem un altre enrere. Han estat uns mesos d'activitats diverses i participades: el nou lloc web, la nova Fira mercat tots els dissabtes al matí i durant tot l'any ininterrompudament -tot i que inicialment havíem previst no fer-la el mes d'agost-, les cinc conferències sobre goigs, ceràmica i vi, Antoine de Saint-Exupéry, El Petit Príncep i astronomia, l'edició de la primera sèrie de set punts de llibre amb xemeneies terrassenques, la parada institucional a la plaça Vella el dia de Sant Jordi, les cinc separates col·leccionables i l'exposició anual enguany dedicada a El Petit Príncep, a l'entorn de la qual vam mobilitzar una bona quantitat d'entitats i persones de Terrassa i de fora, oferint a la ciutat un seguit d'actes entranyables, dels quals ens fem més ressò en aquest mateix butlletí informatiu. Ha estat una important oportunitat de fer-nos més presents en aquesta ciutat volgudament cultural que mereixem i hem de potenciar encara més. La participació en les ben diverses activitats, sovint coincidents amb d'altres de similars el mateix dia i hora, és una mostra de la vitalitat cultural de la seva ciutadania. Sovint, des de les entitats ens proposem coordinar dies i hores. Hem arribat a un punt en què això sembla que no sigui possible. Falten dies al calendari i hores al dia, i d'això ens hem de sentir cofois, sobretot quan en els actes coincidents hi ha el nombre de persones desitjat.

En tancar aquest butlletí ens arriba la trista nova de la mort de la Sra. Teresa Sanahuja, esposa del nostre ínclit president Jaume Canyameres, esdevinguda el 14 de juliol. Sigui per a ell i la seva família el nostre suport i sentiment de tristesa en el moment de la partença d'aquesta dona forta, autèntic puntal de la família. Tota la Junta Directiva i l'entitat ens sumem al seu condol.

I, encara, el 16 de juliol tots els portaveus municipals es van posar d'acord per proposar la concessió de la Medalla de la Ciutat al nostre president Jaume Canyameres, acord que es va formalitzar en un ple municipal posterior i que molt probablement es porti a terme a la tardor. Felicitem el nostre president, Creu de Sant Jordi i activista cultural en un llarg rosari d'entitats i activitats de la ciutat.

Anunci publicat a la
*Guia de Tarrasa, Llofriu y
Castarlenas de l'any 1907*

EL COL·LECCIONISME A INTERNET

per **Santi Rius - srcterrassa@gmail.com**

7 COL·LECCIONS DE JOGUINES DE LLAUNA

Avui dedicarem aquest espai a parlar de les joguines de llauna, que a Espanya ha estat un bon exemple de fabricació gràcies als models de la coneguda casa Payá, que encara avui fabrica rèpliques utilitzant els vells motlles

Els seus orígens vénen d'una vella llauneria que feia servir la llauna per a la fabricació de joguines. La primera fàbrica de llauna d'Espanya es va fer prop de Ronda (Màlaga) el 1731, tot i que posteriorment el principal centre productor de llauna, cap al 1860, es va concentrar a Biscaia. El 1890 ja trobem a Europa una indústria de la joguina de llauna que utilitzava la tècnica de la litografia per a la seva decoració. Per saber-ne més podeu visitar: <http://suite101.net/article/la-fabrica-pay-esplendor-del-juguete-de-hojalata-en-espana-a32367#ixzz20JrCiKaV>

Però jo us proposo començar el recorregut amb una visita virtual al Museu de les Joguines de Llauna "Casa de las Flores" de Candeleda, a Àvila, on podrem trobar molta informació i una entenedora explicació sobre la història de les joguines.

Hi podeu trobar una peça del 1870 amb una zona dedicada a l'evolució del joguet de llauna. <http://valletietar.com/museocasadelasflores/index2.html> I, sobretot, no deixeu de visitar la secció dedicada al germans Payá.

De Catalunya no us podeu perdre la visita al Museu d'Història de la Joguina, Col·lecció Tomàs Pla de Sant Feliu de Guíxols, on, tot i que no és de llauna hi podreu trobar una atracció completa del desaparegut parc d'atraccions de Montjuïc. <http://museodelajoguina.com/>

I no us oblideu del magnífic Museu del Joguet de Catalunya a Figueres: <http://www.mjc.cat/> o de l'espectacular Museu dels Joguets i Autòmats de Verdú, col·lecció Mayoral: www.mjoguets.com

Queda una mica més lluny però també podeu visitar el Museu de les Joguines d'Abarracín, on us recomano la tercera planta anomenada *el granero*: <http://www.museodejuguetes.com/>

Un catàleg sobre joguines de llauna en pdf que recomano consultar per internet és:

http://museodeltraje.mcu.es/popups/2006-A_toda_velocidad-Catalogo.pdf

També us recomano visitar una sèrie de blocs de col·leccionistes particulars:

<http://www.juguetesantiguos.net/> - <http://www.juguetesantiguoscom-carlos.blogspot.com.es/> - <http://eltarantindelosjuguetes.blogspot.com.es/>

<http://museo-de-juanito.blogspot.com.es/2009/07/museo-de-juguetes-antiguos.html>

I si desitgeu fer una volta pels espais internacionals de col·leccionisme, podeu anar al Museu de la Joguina d'Argentina <http://www.museoargentinodejuguete.com/>, al Museu dels Joguets antics de Zurich <http://www.zürcher-spielzeugmuseum.ch/>, al museu d'Essex <http://www.stanstedtoymuseum.com>, i finalitzar amb un espai dedicat a les joguines de llauna alemanyes <http://www.antique-tintoys.com>

També podeu visitar un espai curiós sobre les joguines de llauna del Japó:

<http://elblogdelcoleccionistaeclectico.com/2011/12/31/el-juguete-japones-de-lata-algo-mas-que-robots>

I per a qui no en tingui prou, aquí trobareu un llistat d'enllaços dedicats als col·leccionistes de cotxes de llauna de tot el món <http://www.grasshopper-toys.com/vehicles.html>

Per als qui domineu l'anglès, us recomano una entrevista a uns grans col·leccionistes de cotxes de llauna: <http://www.collectorsweekly.com/articles/an-interview-with-antique-toy-model-car-collectors-ron-sturgeon-and-rodney-ross/>

Finalitzarem aquest recorregut amb un bloc d'una botiga on podem veure vídeos de les joguines de llauna en moviment <http://elblogdelcoleccionistaeclectico.com>

Conjunt de ratolins fabricat per Marx – EUA 1937

Família Lehmann, joguet alemany del 1891

Elefant de llauna Jumbo

NOTÍCIES DE DINS

EL RACÓ DEL COL·LECCIONISTA

Inaugurem, a títol experimental, aquest racó de productes diversos que socis i amics ens possibiliten. Hi deixarem les donacions rebudes de socis i amics que poden tenir interès per a altres socis i que els seran lliurats de manera gentil tal com ens han estat donats. En algun cas l'Associació es reserva el dret de demanar alguna compensació econòmica. És de sentit comú que aquests productes no han de ser objecte de comerç per part dels socis, per raons òbvies. Actualment trobareu alguns col·leccionables de premsa, un bon nombre de calendaris de paret cedits per Santiago Font, un plec de díptics d'emissions filatèliques, etc.

CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ "TERRASSA AMB EL PETIT PRÍncep"

Ens queden uns quants catàlegs per a aquells socis a qui interessin. Cal demanar-los a Secretaria en els horaris i dies habituals. També podeu demanar-lo per correu electrònic i us el reservarem. El catàleg titulat *Episodis d'El Petit Príncipe* ha estat una gentileza del Centre Cultural Unnim, en què trobareu diferenciades una part dedicada al XXXI Concurs de Dibuix Escolar d'Unnim i l'altra dedicada a l'Exposició.

BALANÇ DE LES ACTIVITATS "TERRASSA AMB EL PETIT PRÍncep"

Fins ara, mai la nostra Associació s'havia plantejat una activitat d'aquesta volada. Ho hem provat i ens n'hem sortit, si hem de jutjar per l'acollida i la participació ciutadana. Fem un breu repàs de les diferents activitats: la **Lectura Pública Multilingüe**, que va disposar de la participació d'una trentena de persones que van llegir un fragment en la seva llengua. L'acte, celebrat davant l'Ajuntament el dia de Sant Jordi, va ser enregistrat i n'hem fet un DVD, una curta

edició no venal. Terrassa Ciutat Coral havia programat un concert de la **Cantata El Petit Príncipe i Cançons amb valors**, que gustosament vam incloure en el programa general. Albert Novellon va cedir temporalment l'**escultura Encantament**, que va quedar integrada a l'**exposició "Terrassa amb el Petit Príncipe"** que ha rebut, segons dades facilitades pel Centre Cultural Unnim, la visita de 5.342 persones. **El Petit Petit Príncipe**, un espectacle de dansa que es va oferir amb motiu del lliurament de premis del XXXI Concurs de dibuix escolar d'Unnim. Una tertúlia, precedida d'un **Club de Lectura a la Biblioteca Central** sobre *El Petit Príncipe*. Dues **conferències de Lidia Anoll** sobre l'autor i l'obra. I una tercera d'Àngel Massallé sobre **astronomia**.

Ja en el marc de la Festa Major, vam fer una **Observació de planetes** -havien de ser dues, però la pluja ho va impedir- organitzada per l'Agrupació Astronòmica de Sabadell, a la qual a darrera hora es va afegir l'Agrupació Astronòmica de Terrassa. I també vam fer dues **Lectures interpretades d'El Petit Príncipe** -inicialment n'havíem previst una- a càrrec del Grup de Teatre d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals al pati de la Casa Soler i Palet, ambdues sessions ben plenes. La primera d'aquestes lectures es va traduir simultàniament al llenguatge de signes en català i es va enregistrar per tal de fer-ne posteriorment un DVD, una edició d'ús privat no venal. Ben probablement hagi estat la primera vegada que s'ha traduït *El Petit Príncipe* al llenguatge de signes en català. Aquesta traducció simultània i l'enregistrament han estat possibles gràcies al suport de l'Associació de Persones Sordes de Terrassa i de l'Ajuntament de Terrassa. Finalment, volem dir que l'anunciada inauguració d'una escultura i la denominació de carrer amb el nom d'Antoine de Saint-Exupéry no es va poder fer per raons diverses, tal com esmentava el *Diari de Terrassa* del dissabte dia 14. Esperem que aquest

monument, obra de Jan Baca i que és una aportació del Rotary Club Terrassa, es pugui inaugurar en els propers mesos. Quan arribi el moment se n'informarà pels mitjans locals.

EXPOSICIONS A LA SEU SOCIAL

Adjuntem en un annex els criteris per exposar les col·leccions dels socis a la seu social. Tots els socis o no socis que hi estiguen interessats podeu poseu-vos en contacte amb la coordinadora d'aquest nou servei, Montserrat Anglada, al telèfon 937 858 425 o bé per correu electrònic a: manglada@xtec.cat

INTERCANVIS A PREU FIX ENTRE SOCIS DE L'ASSOCIACIÓ

També trobareu en un annex els criteris per a aquests intercanvis que en certa manera poden substituir, mentre no trobem qui se'n pugui cuidar responsablement, els enyorats intercanvis subhasta. La Junta Directiva ha delegat com a coordinador d'aquests nous Intercanvis Joan Armengol, amb qui podeu contactar per telèfon al 937 859 205 o bé per correu electrònic: ajongol@terra.es

FECAFIL

La Federació Catalana de Filatèlia va acordar per unanimitat, en la seva reunió del dissabte 9 de juny a Barcelona, donar d'alta com a nou membre la nostra associació. El seu president, Joan Isern i López, molt amablement ens ho va fer saber, alhora que ens instava a participar-hi, com havíem fet ja fa anys. Cal dir que servava un bon record del Grup de Terrassa i ens va oferir tota mena de col·laboració. Li'n donem les gràcies i no cal dir com ens plauria una interrelació ben positiva per a ambdues parts.

LES NOSTRES DÈRIES

“ELS GOIGS NO ESTAN EN PERILL D’EXTINCIÓ, PERÒ TENEN UN FUTUR INCERT”

Manel Ros entrevista **Francesc Comellas Garcia**

Francesc Comellas Garcia (Terrassa, 1951) treballa com a informàtic a Mútua de Terrassa des de fa més de 35 anys. Casat i pare d'una filla, és un gran amant de la natura, practica l'excursionisme, l'esquí de fons i viatja tant com pot.

És membre d'una família nombrosa de vuit germans que van heretar del seu pare una col·lecció de goigs que ell ha ampliat i ordenat aplicant-hi els seus coneixements tècnics i els seu caràcter perfeccionista i meticulós.

Quin sentit tenen els goigs avui en dia? Representen una reminiscència obsoleta d'una altra època o encara tenen un cert interès i vigor?

La veritat és que la pèrdua general del sentiment religiós que s'ha produït a la nostra societat durant les últimes dècades ha provocat una gran davallada en l'edició de nous goigs. També hi ha influït de forma negativa l'incessant despoblament de les zones rurals. Actualment, crec que no estan en perill immediat d'extinció, però tenen un futur incert. Per a mi tenen un interès més aviat històric i són una bona excusa per endinsar-se en molts altres temes relacionats, com ara la geografia, la història i, sobretot, els contactes personals, que són molt enriquidors.

Com es va començar a interessar per tot aquest món?

El meu pare, Francesc Comellas Llevall, era molt religiós i va començar a col·leccionar goigs a partir de finals dels anys quaranta. Molts els va aconseguir fent intercanvis per correu. Ell va morir molt jove, l'any 1961, però ja n'havia reunit uns 1.800. Més endavant, cap allà l'any 1970, vaig començar a inventariar-los. Recordo que vaig fer els primers llistats manuscrits amb paper continu d'impresora. A partir d'aquí vaig anar ampliant la col·lecció i encara la continuo.

A més a més dels goigs, també col·lecciona altres objectes?

Bàsicament són col·leccions que també va començar el meu pare: segells i monedes. Durant algunes temporades hi vaig tenir més interès, però ara les tinc una mica *aparcaades*. També col·leccionava medalles de marededéus.

Quins són els elements bàsics que defineixen els goigs?

Els elements bàsics s'han mantingut força constants al llarg del temps i no han evolucionat gaire. En general, són fulls de paper impresos a una o dues cares. Els goigs dobles són més excepcionals i normalment responen a celebracions molt especials. El més destacat és el nom i la imatge que es venera, i el poema que s'hi dedica. La forma poètica més habitual són heptasil·labs agrupats en estrofes de sis versos i una tornada que es va repetint. En alguns casos també s'inclou la partitura de la música i finalment el lloc, la data i el motiu de celebració. Tot plegat emmarcat per una orla decorativa. Actualment, també s'hi sol afegir alguna nota històrica sobre el lloc de veneració, que li dona un valor afegit.

És cert que també hi ha goigs profans?

Tot i que per definició és una contradicció, hi ha alguns goigs dedicats a fets o personatges no religiosos. Acostuma a tractar-se de divertiments humorístics com ara el dedicat a "Santa Mandra, protectora dels ganduls". També se'n va editar un amb motiu del triplet del Barça. No sé si era el primer pas per fer sant el Guardiola...

Quin és l'àmbit geogràfic dels goigs?

Els goigs són una tradició bàsicament catalana i de les Illes Balears. Al País Valencià, a l'Aragó i a la Catalunya nord també se'n poden trobar, però molts menys.

De quina manera classifica i ordena els goigs?

La meua base de dades actual, informatitzada amb el programa Access, consta d'uns 50 camps, és a dir, per a cada goig tinc definits unes 50 característiques per definir-los de la forma més exhaustiva possible. En primer lloc, indico l'advocació, és a dir, a qui està dedicat. Segons la classificació habitual s'agrupen en dedicats a sants, a la mare de Déu o a Jesús. A continuació, tinc les dades sobre el lloc de celebració (església o ermita, municipi, data, etc). També detallo les dades de l'edició (entitat o persona promotora, impremta, lloc, data, tipus de paper...). També considero molt important els noms dels autors de la lletra, la música i les il·lustracions. Malauradament, en molts casos moltes d'aquestes dades no hi consten.

Com guarda físicament els goigs?

Com que es tracta de fulls de paper, els goigs són relativament fàcils de guardar. El problema és que n'hi ha de diverses mides, i alguns de força grans. La meua dona, l'Imma, va idear un moble especial amb calaixets a mida per arxivar-los en bones condicions i de forma fàcil de trobar i consultar.

Quines són les seves fonts de subministrament?

En primer lloc la recollida personal, quan anem a voltar pel país. En alguns casos, el contacte amb rectors i capellans de pobles i ciutats ha estat realment molt entranyable i emotiu. Aquests són els que fan més il·lusió de recollir. D'altra banda, molts amics i familiars també hi han col·laborat. Finalment, cal dir que pertanyo a dues associacions especialitzades: els Amics dels Goigs de Barcelona i l'Associació de Sabadell. A través d'aquestes entitats, sobretot la de Sabadell, s'organitzen intercanvis molt profitosos i m'han permès establir contactes amb altres col·leccionistes de fora de Terrassa. També coneixem alguna llibreria de vell que es dedica a la compravenda.

Ha utilitzat Internet per aconseguir-ne?

A través d'Internet se'n poden trobar, però solen ser força cars i és un sistema més fred i impersonal que no m'acaba de convèncer.

De quants goigs consta la seva col·lecció?

Actualment en tinc 3.794 entrats a la meua base de dades, més alguns facsímils i d'altres sense classificar. També cal destacar que en tinc uns 500 editats a Terrassa.

Terrassa ha estat una ciutat especialment rellevant en el món dels goigs?

A Terrassa, després de la guerra hi va haver un boom espectacular en l'edició de goigs. Durant els anys quaranta i cinquanta la majoria de gremis i confraries n'editaven de forma regular. Podríem anomenar els dedicats a sant Antoni de Pàdua, del gremi de paletes, sant Cristòfol, del xofers, santa Llúcia, de les modistes, sant Isidre, dels pagesos, sant Josep, dels fusters, sant Honorat, dels forners, sant Antoni Maria Claret, del sector tèxtil llaner, sant Antoni, dels carreters, i molts d'altres. Els primers anys es van fer en castellà, però a partir dels anys cinquanta es va tornar a reintroduir el català de forma progressiva.

Quin és el goig més antic editat a Terrassa?

El més antic que conservo és de l'any 1934. No he aconseguit trobar-ne cap d'anterior als anys trenta. Per a mi és un misteri, i suposo que se'n devien editar molt pocs. En canvi, d'altres llocs de Catalunya en tinc des de mitjan segle XIX.

Quins goigs s'editen actualment a Terrassa?

Malgrat les dificultats actuals encara s'edita el de la Festa Major dedicat als nostres patrons sant Pere, sant Valentí i sant Cristòfol. També es manté el de sant Llorenç, que se celebra a la Mola, el de sant Bernat, patró dels muntanyencs, el de sant Galderic, patró dels pagesos, i el de santa Cecília, patrona de la música.

Ha exposat mai la seva col·lecció?

Fins ara no, però recentment hem iniciat el projecte per escanejar tots els goigs editats a Terrassa per poder-los publicar al web del Grup. Espero que ho podrem aconseguir i que a més a més serveixi per posar en contacte les diferents col·leccions locals i tenir una visió de conjunt com més exhaustiva millor. Des d'aquí animem a tothom que vulgui participar-hi a posar-se en contacte amb nosaltres.

NOTÍCIES DE DINS

LA CONFERÈNCIA D'ALFONS ROMERO DE L'ASSOCIACIÓ CATALANA DE CERÀMICA

Sota el títol de "Ceràmica i vi, una bona amistat que ve de lluny", Alfons Romero, president de l'entitat d'aficionats al món de la ceràmica, ens va fer una il·lustrada conferència partint de les primeres evidències que trobem sobre el tema a l'antic Egipte i Grècia, passant per Roma, l'Edat Mitjana, els monestirs, Enric VIII, la regla de Sant Benet, que atorgava als monjos l'equivalent avui a ¼ de litre diari de vi, etc.

Passà després a explicar amb boniques il·lustracions els diferents atuells que s'utilitzaven: les grans gerres o tenalles pràcticament emprades fins al segle XX i que foren substituïdes per les botes de fusta que augmentaven la qualitat del most. Ens mostrà les

anomenades *toves curvades i vidriades* de 40x40 que servien per revestir les grans gerres o els cups on sovint fermentava i es decantava el most. Filtres per a gerres -una mena de gerres amb forats que amb certa forma d'embut encaixaven amb la boca de la gerra- i tramosteres, una altra mena de filtres ceràmics. Apareixen aleshores les bombes d'impulsió, tota una revolució en el món de la viticultura, ja que els trasllats ja no calia fer-los a pes de braços. Però continuen essent necessaris els atuells ceràmics: mesures -també anomenades *porró*, alguns amb marques per garantir-ne la mesura- el gerro, el tupí, garrafes, càneters, botiges, barrals, barriles, barril de camp -una mena de cantimplora-, gerros, porrons de barca, gerretes per a la venda del suc, barrilets per a vi o licor -aquests darrers vidriats-, gerros de pisa per al

servei de taula, gerros d'engany o de trampa, ampolles -poques-, gots i tasses, tastavins, porrons i gibrells. Un seguit de mots probablement coneguts per tots, però que aplegats l'un al costat de l'altre i degudament il·lustrats i explicats ens van fer conèixer aquest món quotidià, pràcticament del passat.

Tots vam fruit del discurs planer del conferenciant, que ens va fer entrar en aquest apassionant món de la ceràmica relacionada amb el vi. Una vintena de socis i alguns no socis van gaudir i descobrir tot un món. L'acte va ser enregistrat, en part, per Televisió Vallès Canal Terrassa. Els qui hi estiguen interessats podeu entrar a www.acatceramica.com i descobrireu l'abast d'aquesta associació. Des d'aquesta modesta publicació els donem les gràcies per la feina que fan en defensa i difusió del patrimoni ceràmic del país i de fora.

NOTÍCIES DE FORA

CROMOS EN CATALÀ, UNA ALTRA ASSIGNATURA PENDENT

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE COLECCIONISTAS DE LOTERÍAS (AECLLOT)

Aquesta associació aragonesa de Calatayud, i d'àmbit estatal, aplega els col·leccionistes de loteries en qualsevol de les seves variants. Té més de 90 socis, entre els quals es faciliten l'intercanvi i el foment del col·leccionisme de la loteria nacional en qualsevol de les seves variants. El seu lloc web és www.aecllot.es, i també us hi podeu adreçar per correu a info@aecllot.es

Cromos en català, una altra assignatura pendent

ANDREU BOSCH I RODORÉDA (professor de la Universitat de Barcelona)

Dins la revista *Presència*, núm. 2060 (del 19 al 25 d'agost del 2011) llegim el dossier d'Andreu Mas «De la xocolata a la consola», un reportatge sobre la passió pel col·leccionisme de cromos i l'evolució «des que [els cromos] els regalaven les empreses xocolateres fins ara». Citava els àlbums de cromos educatius de Choclates Terras, com ara *Comorana de Africa*, si bé jo recordo especialment *Panorama zoològic* (1975-1978), àlbum que encara conservo i amb el qual vaig descobrir Linné (Linneo, en el cromos) i una pila d'animals... Quantes rajoles de xocolata havíem de comprar per a enllestir la col·lecció! La llàstima era que, *autònomament*, eren àlbums en castellà, malgrat que l'empresa era de Banyoles i de Cornellà de Terri... Posar el meu article quedarà absorbit per l'entremou de la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya sobre la immersió lingüística, una qüestió molt més seriosa i preocupant. Però hi ve a tomb. Serem un país normal, també, quan els infants puguin col·leccionar cromos en català.

L'únic àlbum en català que recordo de quan era jove (ja no pas infant) és *West. L'Oest, la veritable història dels indis*, publicat per l'empresa italiana Panini i Cromo Crom, de Torroella de Montgrí (relació comercial que l'article d'Andreu Mas explica a bastament). Eren 400 cromos adhesius que repassaven d'una manera molt enriquidora les tribus nord-americanes i les guerres provocades pels descendents d'europers occidentals... Recordo haver-ne acabat la col·lecció l'any 1983 i també haver felicitat el director de l'empresa per afavorir la normalització del català en aquest àmbit. De fet, l'àlbum comptava amb la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística i, en el pròleg, Miquel Strubell i Trueta, aleshores cap del Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana, deia: «El català ha de ser emprat per a tota

mena de temes i en tota mena d'àmbits, des del sistema educatiu fins a les activitats comercials.» Llàstima que, malgrat el que Strubell anticipava, que «perquè el món dels infants catalans ha d'ésser objecte d'una acció preferent, la iniciativa de l'empresa Cromo Crom S. A. d'iniciar el que tots esperem que serà una sèrie d'àlbums en llengua catalana és doblement digna d'elogi», una flor no fa estiu i la cosa no va tenir continuïtat en l'empresa catalana, absorbida definitivament per Panini l'any 1986. Panini ni tan sols va optar, vint-i-cinc anys després, per l'edició en llengua catalana de l'àlbum de *Ratatouille* (2007), de Disney-Pixar, i això que la pel·lícula, que fou un èxit, va ser doblada al català, amb el suport de la Generalitat de Catalunya.

D'aleshores ençà, al marge dels àlbums de l'Avui dels anys vuitanta, conservo encara l'àlbum pòster dels personatges de la *Història de Catalunya* explicada per en *Dragui* de TV3, una col·lecció de 24 cromos adhesius que van aparèixer fa gairebé vint-i-cinc anys en els pastissets *Phoskitos*, en català! Després, haurem d'esperar fins al 2005 per a col·leccionar un àlbum ben curiós, impulsat per Llet Nostra, sobre la *Cine Parade* a Barcelona l'any 2005: eren cromos d'una campanya solidària a través de l'exposició urbana de vaques de mida real, decorades i pintades per artistes de tot el món (també de catalans, com la vaca d'en Ferran Adrià), un àlbum que va coincidir amb la campanya promocional del *Cacahueter* (ara, *Glòp*) d'aquesta agrupació de cooperatives catalanes de la llet.

En el món de l'esport, els cromos de la *Liga BBVA*, també editats per Panini, constitueixen un altre monopoli del castellà. En català, comptem amb l'excèl·lent futbolística de l'àlbum *Catalunya, porta del Mundial 82*, del diari *Avui*, amb el suport de la Direcció General de l'Esport i amb salutació del president Pujol. Va ser el primer d'una sèrie d'onze àlbums, més aviat per a un públic adult, editats amb el

patrocini de diversos departaments de Generalitat de Catalunya. Després v'ens veuen Catalunya, *Paisatge, flora i vegetació* (1983), *Catalunya, el teu país. Història i cultura* (1984), *Catalunya, història de pinatua. Occident, I* (1984) i *II* (1985), *món animal. Fauna, I: invertebrats* (1984) que comptà amb el suport de la Direcció de Barcelona - i *Fauna II: vertebrats* (1986), *El món forestal* (1989), *Modernisme a Barcelona* (1990) -patrocinat per l'Ajuntament de Barcelona, an una salutació de Pasqual Maragall-, *L'aliment. Origen, manipulació i consum* (1992) i *Els bolets* (1993). I no vull oblidar l'àlbum *Arbres de Catalunya* (1983), editat pel Servei Municipal de Parcs i Jardins i l'Ajuntament de Barcelona, amb cromos de les seixanta espècies d'arbres dels carrers de Barcelona, amb dibuixos de Jom

Tot plegat, un panoeama força escàs. En el món dels cromos, com en el d cinema infantil en català en 3D, no certament a les beceroles... (amb la bot notícia del doblatge de *Les aventures de Timin: el secret de l'Unicorn* de Spielberg, per primera vegada en 3D i català, que també comptarà amb vides joc per a Nintendo 3DS, amb el suport del govern català). Ara que tenim tant premsa nacional en català (*El Pant Avui*, *Ara*, *El Periòdic*, *La Vanguardia*...), i, per fi, també d'esports, amb *l'9 exportia*, ens convé un esforç (i valeria comercial) per recuperar l'ari de llegre del *tenquí* i el *falti* en català. ♦

VENC, CANVIO, DONO, BUSCO, COMPRO...

Aquesta secció és gentilmente oberta als vostres anuncis breus: envieu-ne el text a elgrup@josoc.cat

Bitllets locals de la Guerra Civil

Compro.
Isidre Aymerich i Bernau.
Av. Barcelona, 65
08720 Vilafranca del Penedès

Banderins/futbol

Intercanvio per pins d'esports.
José Manuel López Martins,
Apartat 289, 2001-904
Santarém (Portugal).

Pins/insignies d'hoquei

Venc, canvio, compro, dono, busco.
santi@ventalloadvocats-com574

Bosses de sucre

N'Intercanvio de qualsevol país.
Francesc Planella i Claret.
972 208 291

Barrufets

Cerco figuretes de les de goma.
Miquel Villalonga i Coll
Infanta, 119
07702 Maó

FIRES, MERCATS, TROBADES I EXPOSICIONS

Dissabtes de tot l'any, de 9 a 15 h	Fira Mercat d'Intercanvi i Promoció del Col·leccionisme. Porxo del Centre Cultural Unnim de Terrassa. Rambla d'Ègara, 340. Informació: Josep M. Pi, telèfon 644 377 485 o bé a elgrup@josoc.cat
1 i 2 de setembre	Al Recinte Ferial de Monzón, la IX Edició de Replega (Fira Nacional del Col·leccionisme general i popular).
22 de setembre a les 9 del matí	La Berenguera, XI Edició. Mollet del Vallès. A Berenguer III. Informació: elmussoldemollet@hotmail.com
29 de setembre, a les 10 del matí	Trobada de taps de corona. Barcelona. Ptge. Vilaret, 11, local 4. Informació: 932 656 340 o bé a cpc@la-cpc.com
4 d'octubre a les 9 del matí	El Mercadet. Mollet del Vallès. Carrer Barcelona i Rambla Fiveller. Informació: el mussoldemollet@hotmail.com
6 d'octubre, a les 10 del matí	Trobada de Col·leccionisme. Barcelona. C. Creu i Coberta, 104, amb c. Llobet. Informació: Miquel 639 428 113

AGENDA

SETEMBRE 2012						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
					1	2
		t		t		m t
3	4	5	6	7	8	9
		t		t		m
10	11	12	13	14	15	16
		t		t	m	m
17	18	19	20	21	22	23
		t		t	t	m
24	25	26	27	28	29	30

OCTUBRE 2012						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
1	2	t	m	t	t	m
		t		t		m
8	9	10	11	12	13	14
		t		t		m
15	16	17	18	19	20	21
		t		t		m
22	23	24	25	26	27	28
		t				
29	30	31				

LLEGENDA

Mercat	m
Trobada	t
Fira	f
Exposició	e
Jornada	j
Intercanvi	in
Intercanvi Subhasta	is
Examen lots	el
Repesca intercanvi	ri
Reunió junta	rj
Convenció	c
Taula rodona/conferència	Tr
Activitat de l'Associació	
Altres entitats	

MERCAT DE COL·LECCIONISME I BROCANTERS

Tots els dissabtes a partir del 19 de maig al porxo del Centre Cultural Unnim, de 9 a 3 de la tarda, llevat del mes d'agost.

MERCAT DEL COL·LECCIONISME

Els diumenges, al porxo del Centre Cultural Unnim, de 10 a 2/4 de 2 del migdia, llevat del mes d'agost.

SEU SOCIAL

Oberta els dimecres i els divendres no festius de 2/4 de 6 a 2/4 de 9. El mes d'agost no hi ha activitats.

Publicació periòdica informativa de
l'ASSOCIACIÓ GRUP FILATÈLIC, NUMISMÀTIC
I DE COL·LECCIONISME DE TERRASSA

Rambla d'Ègara, 340 2a (Centre Cultural) 08221 Terrassa
Cel: elgrup@josoc.cat - Fax: 937 805 299

Dipòsit Legal B-28609-2011

ISSN 2014-3265 ISSN Internet 2014-587X

L'Associació Grup Filatèlic, Numismàtic i de Col·leccionisme de Terrassa no es fa responsable dels punts de vista expressats en els articles signats pels seus autors ni els comparteix necessàriament. Alhora, recomana i n'autoritza la seva difusió sempre que se n'indiqui la procedència.

Seguint el compliment de la LO 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, l'informem que les seves dades personals de què disposem estan incorporades a un fitxer amb la finalitat de permetre la gestió social de l'associació amb els seus socis. Aquest fitxer, de titularitat i responsabilitat de l'Associació, pren totes les mesures necessàries per garantir la seguretat i confidencialitat. Li comuniquem el seu dret a accedir, rectificar, oposar-se, i si escau, cancel·lar les seves dades personals del fitxer del qual som responsables mitjançant un correu adreçat a elgrup@josoc.cat, o per correu postal a la nostra seu social.